

การพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินนโยบายป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า
ในเขตพื้นที่อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

Developing the Potential of Local Government Organizations in Implementing Policies
to Prevent Rabies Disease in the Thawat Buri District Area, Roi Et Province

ภูริศ จัตุโพธิ์

จิราพร พรหมงา

คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Purit chatupo

Jirapon Promphonga

Faculty of Law and Politics, Roi Et Rajabhat University

E-mail: purit2007@gmail.com

วันที่รับบทความ: 15 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 12 มิถุนายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ: 13 มิถุนายน 2568

Received: May 15, 2025; Revised: June 12, 2025; Accepted: June 13, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินนโยบายป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในเขตพื้นที่อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินนโยบายป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ในเขตพื้นที่อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไปเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในพื้นที่อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 397 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ระดับการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินนโยบายป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ในเขตพื้นที่อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย 1.ด้านโครงสร้างขององค์กร หน่วยงานมีการกำหนดนโยบาย มีการประสานงาน และมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน สามารถปฏิบัติตามนโยบายป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าได้ 2. ด้านบุคลากร หน่วยงานมีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และมีบุคลากรมีความรู้ความสามารถในด้านนโยบายป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า 3. ด้านงบประมาณ หน่วยงานมีการวางแผนความพร้อมในเรื่องงบประมาณ และมีการใช้งบประมาณที่มีอยู่ให้ประหยัดและมีประสิทธิภาพ 4. ด้านวัสดุอุปกรณ์ หน่วยงานมีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพและมีการดูแลบำรุงรักษาวัสดุ อุปกรณ์อย่างสม่ำเสมอ และ 5. ด้านสถานที่ หน่วยงานมีการจัดระเบียบของสถานที่ในแต่ละฝ่ายมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย

คำสำคัญ : การพัฒนาศักยภาพ; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น; นโยบายป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า

Abstract

Research Article the Development of Local Administrative Organizations' Capacity in Implementing Rabies Prevention Policy in Thawat Buri District, Roi Et Province the objective of this research is to study the level of capacity development of local administrative

organizations in implementing rabies prevention policy in Thawat Buri District, Roi Et Province. This is a quantitative research study. The population consists of 397 residents aged 18 years and over who are eligible voters in Thawat Buri District, Roi Et Province. The research instrument used was a questionnaire. The statistical methods employed include percentage, mean, and standard deviation analysis.

The research findings indicate that the level of capacity development of local administrative organizations in implementing rabies prevention policies in Thawat Buri District, Roi Et Province consists of the following aspects: 1. Organizational Structure: The organization has established policies, coordination, and clearly defined responsibilities, enabling them to effectively implement the rabies prevention policy. 2. Personnel: The organization has developed the capacity of its personnel, ensuring they possess the knowledge and skills necessary for implementing the rabies prevention policy. 3. Budget: The organization has adequately planned its budget and utilizes available resources efficiently and cost-effectively. 4. Materials and Equipment: The organization uses available resources efficiently and effectively, while also regularly maintaining and caring for materials and equipment. 5. Facilities: The organization maintains an orderly and well-organized environment within each department.

Keywords: Capacity Development; Local Government Organization; Rabies Prevention Policy

บทนำ

โรคพิษสุนัขบ้าเป็นโรคติดต่อร้ายแรงที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของทั้งมนุษย์และสัตว์ โดยมีสุนัขเป็นพาหะหลักในการแพร่กระจายเชื้อ ในประเทศไทยได้มีการกำหนดเป้าหมายในการกำจัดโรคพิษสุนัขบ้าให้หมดไป ผ่านโครงการ “สัตว์ปลอดโรค คนปลอดภัย จากโรคพิษสุนัขบ้า” ตามพระราชปณิธานของศาสตราจารย์ ดร.สมเด็จเจ้าฟ้าฯ กรมพระศรีสวางควัฒน วรขัตติยราชนารี ซึ่งมีแนวทางสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) และองค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ (Office International des Epizooties: OIE) ที่ต้องการขจัดโรคพิษสุนัขบ้าให้หมดไปภายในปี ค.ศ. 2030 (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2566) อย่างไรก็ตาม สถานการณ์โรคในประเทศไทยยังคงมีรายงานการพบโรคทั้งในคนและสัตว์อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในพื้นที่บางจังหวัดที่การดำเนินงานยังขาดความเข้มแข็งและต่อเนื่อง

การป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะในท้องถิ่นตามหลักการกระจายอำนาจ (decentralization) โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 250 ได้บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการจัดทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2560) และตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 มาตรา 16 กำหนดให้ อปท. มีอำนาจในการควบคุม

การเลี้ยงสัตว์และการรักษาความสงบเรียบร้อย รวมถึงการส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนนอกจากนี้ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2546 และพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ “ป้องกันและระงับโรคติดต่อ” ซึ่งรวมถึงโรคพิษสุนัขบ้า (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2562) โดย อปท. สามารถดำเนินมาตรการ เช่น การรณรงค์ฉีดวัคซีน การควบคุมประชากรสัตว์จรจัด การให้ความรู้แก่ประชาชน และการสำรวจขึ้นทะเบียนสัตว์เลี้ยง ฯลฯ ได้โดยตรง ข้อมูลการศึกษาทางระบาดวิทยาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนช่วงปี พ.ศ. 2559–2563 พบว่า อำเภอร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นหนึ่งในพื้นที่ที่มีการระบาดของโรคพิษสุนัขบ้าในสัตว์ในลักษณะของการระบาดแบบกลุ่ม (cluster) อย่างต่อเนื่อง (อรพรรณ อาจคำภา และ อัญชลี คำไสย์, 2564) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดในการดำเนินนโยบายควบคุมโรคของหน่วยงานท้องถิ่นในพื้นที่ดังกล่าว

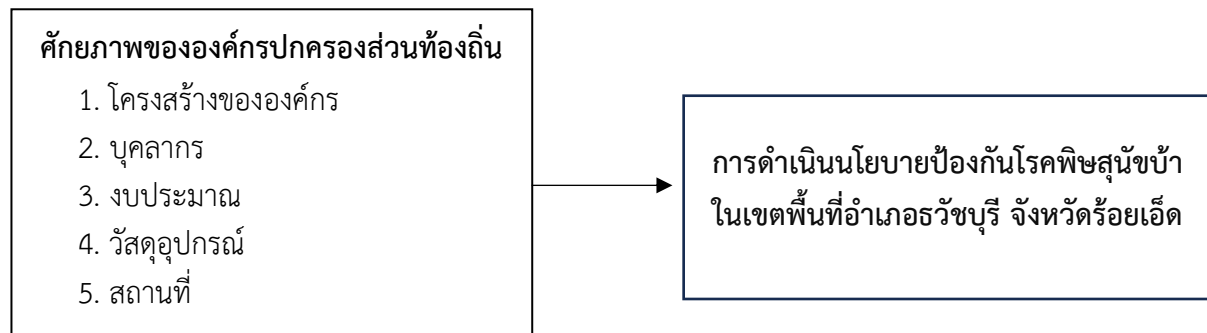
ข้อมูลการระบาดวิทยาเชิงพื้นที่ของโรคพิษสุนัขบ้าในสัตว์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย ระหว่างปี 2559–2563 พบว่า พื้นที่อำเภอร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ติดอันดับระดับอำเภอที่มีการเกิดโรคพิษสุนัขบ้าในสัตว์แบบเกาะกลุ่ม (อรพรรณ อาจคำภา, อัญชลี คำไสย์, 2564) จากข้อมูลการศึกษาข้างต้น โดยผลข้อมูลทำให้เห็นการดำเนินงานขับเคลื่อนนโยบายป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในระดับอำเภอถือว่ายังไม่ประสบความสำเร็จ นอกจากนั้นยังไม่มีการศึกษาการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินนโยบายป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า อำเภอร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด เพราะฉะนั้นการศึกษาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินนโยบายป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ในเขตพื้นที่อำเภอร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ให้แก่ ผู้เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนนโยบายป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอร้อยเอ็ดมีโอกาสที่จะทำให้เกิดความเข้าใจและพัฒนาระบบการให้บริการสาธารณะ พร้อมกันนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำไปใช้เป็นแบบแผนปฏิบัติงานได้

อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีการศึกษาอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับระดับศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินนโยบายป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในอำเภอร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ดังนั้น งานวิจัยฉบับนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการนำไปใช้ดำเนินนโยบายป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินนโยบายป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ในเขตพื้นที่อำเภอร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินนโยบายป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในพื้นที่อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการวิจัยเชิงปริมาณมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาพื้นที่อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาระดับการพัฒนา ศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินนโยบายป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ในพื้นที่อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย ศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- โครงสร้างขององค์กร
- บุคลากร
- งบประมาณ
- วัสดุอุปกรณ์
- สถานที่

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไปเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวนประชากร 59,697 คน (สำนักบริหารการทะเบียน. 2566) กลุ่มตัวอย่างจำนวน 397 คน โดยคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane', 1973 : 727-728) จากประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไปเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

4. ด้านระยะเวลาในการศึกษา

ใช้ระยะเวลาในการศึกษา 1 ปี

5. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

5.1. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามตามขั้นตอนดังนี้

5.1.1 ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หลักการสร้างแบบสอบถาม และกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

5.1.2 สร้างแบบสอบถามโดยมีข้อความประเด็นเป็นไปตามขอบเขตของการวิจัยเพื่อให้คำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และความสำคัญของการวิจัย

5.1.3 นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงแก้ไขเบื้องต้น

5.1.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญให้พิจารณาความเที่ยงตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านประกอบด้วย

1. นายนพต สุภัทรวกุล ตำแหน่ง ปศุสัตว์อำเภอธวัชบุรี (ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา)
2. ดร.เขมิกา ทองเรือง ตำแหน่ง อาจารย์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ สังกัดคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม (ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา)

3. รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์ ตำแหน่งอาจารย์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติ)

5.1.5 นำแบบสอบถามหาค่า IOC (Index of item objective congruence) โดยให้เกณฑ์ในการตรวจสอบพิจารณาข้อคำถาม ดังนี้

- ให้คะแนน +1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์
- ให้คะแนน 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์
- ให้คะแนน -1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

แล้วนำผลคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC ตามสูตร โดยใช้เกณฑ์ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 – 1.00 มีความเที่ยงตรงใช้ได้ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ต้องปรับปรุงใช้ไม่ได้

5.1.6 การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงแล้วนำไปทดสอบหาการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินนโยบายป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ในเขตพื้นที่อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 30 คน และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งค่าเฉลี่ยความเชื่อมั่นที่คำนวณได้ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป จึงจะถือว่าเครื่องมือที่ใช้มีความเชื่อมั่น (Bailey, 1987, p. 68) ซึ่งผู้วิจัยได้นำไปทดลองใช้ได้ค่า 0.893

6. การเก็บข้อมูลการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งได้สร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ข้างต้น โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้างใช้สอบถามประชากรกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับระดับการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินนโยบายป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ในเขตพื้นที่อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย 1. โครงสร้างขององค์กร 2. บุคลากร 3. งบประมาณ 4. วัสดุอุปกรณ์ 5. สถานที่

7. วิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้คืนมานำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ เพื่อดำเนินการจัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

8. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

8.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ โดยใช้วิธีหาค่าความเชื่อมั่นจากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

8.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

8.3 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ระดับการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินนโยบายป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ในเขตพื้นที่อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินนโยบายป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในเขตพื้นที่อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งคณะผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินนโยบายป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ในเขตพื้นที่อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินนโยบายป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ในเขตพื้นที่อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

(n = 397)

การพัฒนาศักยภาพ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านโครงสร้างขององค์กร	4.23	.738	มาก
2. ด้านบุคลากร	3.99	.763	มาก
3. ด้านงบประมาณ	4.03	.756	มาก
4. ด้านวัสดุอุปกรณ์	4.04	.734	มาก
5. ด้านสถานที่	4.11	.768	มาก
รวม	4.08	.752	มาก

จากตาราง พบว่า ระดับการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินนโยบายป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ในเขตพื้นที่อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = .752) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านโครงสร้างขององค์กร ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = .738) รองลงมาคือ ด้านสถานที่ ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = .768) ด้านวัสดุอุปกรณ์ ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = .734) ด้านงบประมาณ ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = .756) และด้านบุคลากร ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = .763)

สรุปผลการวิจัยแยกเป็นรายด้านได้ดังนี้

1. ด้านโครงสร้างขององค์กร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = .738) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ หน่วยงานของท่านมีการประสานงานกันในการดำเนินนโยบายป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = .726) รองลงมา คือ หน่วยงานของท่านมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = .756) และ หน่วยงานของท่านมีการกำหนดนโยบายขององค์กรที่ชัดเจนและสามารถปฏิบัติตามได้ ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = .732)

2. ด้านสถานที่โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = .768) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ หน่วยงานของท่านมีการจัดระเบียบของสถานที่ในแต่ละฝ่ายมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = .760) รองลงมา คือ หน่วยงานของท่านมีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของหน่วยงานให้เอื้อประโยชน์ต่อการทำงานและได้รับความสะดวกสบายจากการมารับบริการของประชาชน ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = .752) และ สถานที่ตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเหมาะสมแก่การนำนโยบายการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าไปปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = .792)

3. ด้านวัสดุอุปกรณ์บุคลากร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = .734) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ หน่วยงานของท่านมีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = .721) รองลงมา คือ หน่วยงานของท่านมีการดูแล บำรุงรักษาวัสดุ อุปกรณ์อย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = .756) และ หน่วยงานของท่านได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายการเมือง และฝ่ายบริหารในด้านวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือ และเครื่องใช้ ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = .725)

4. ด้านงบประมาณโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = .762) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ หน่วยงานของท่านมีการวางแผนความพร้อมในเรื่องงบประมาณ ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = .762) รองลงมา คือ หน่วยงานของท่านมีการใช้งบประมาณที่มีอยู่ให้ประหยัดและมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = .721) รองลงมา คือ สภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติแผนงบประมาณรายจ่ายโดยมีการอภิปรายร่วมกัน ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = .757) รองลงมา คือ หน่วยงานของท่านมีการเบิกจ่ายงบประมาณในการดำเนินโครงการต่างๆบรรลุเป้าหมาย ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = .782) และการติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องทุกไตรมาส และการบริหารจัดการงบประมาณได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลการใช้จ่ายงบประมาณพิจารณาตัวชี้วัดความสำเร็จของแผนการใช้จ่ายงบประมาณ และใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = .746)

5. ด้านวัสดุอุปกรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = .734) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ หน่วยงานของท่านมีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = .721) รองลงมา คือ หน่วยงานของท่านมีการดูแล บำรุงรักษาวัสดุ อุปกรณ์อย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = .756) และ หน่วยงานของท่านได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายการเมือง และฝ่ายบริหารในด้านวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือ และเครื่องใช้ ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = .725)

อภิปรายผลการวิจัย

ระดับการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินนโยบายป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ในเขตพื้นที่อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ดังรายละเอียดดังนี้

1. ด้านโครงสร้างขององค์กร หน่วยงานมีการกำหนดนโยบาย มีการประสานงาน และมีการกำหนด หน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน สามารถปฏิบัติตามนโยบายป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าได้ สอดคล้องกับงานวิจัย ของภาคภูมิ อินทร์ม่วง และคณะ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานเฝ้าระวังป้องกันและ ควบคุม โรคพิษสุนัขบ้าทั้งในคนและในสัตว์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การดำเนินงานที่ผ่านมาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการควบคุมป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า จะปฏิบัติตาม ส่วนที่ตนเองรับผิดชอบ ตามบทบาทหน้าที่ตนเอง และมีการประสานงาน กับองค์กรหลักคือ สาธารณสุข ปศุ ศัตว์ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อหามาตรการในการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุ พงศ์ ยะโสธร และ อนงค์ทิพย์ เอกแสงศรี (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การนํานโยบายการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ไปสู่การปฏิบัติ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างปี พ.ศ. 2560-2561 พบว่า ความชัดเจนของนโยบาย ในการ กำหนดคุณสมบัติ และการมอบหมายหน้าที่ให้แต่ละองค์กรดำเนินการ งบประมาณ โครงสร้าง วัสดุ อุปกรณ์ และสถานที่ ล้วนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าไปสู่การปฏิบัติ

2. ด้านบุคลากร หน่วยงานมีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และมีบุคลากรมีความรู้ความสามารถใน ด้านนโยบายป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐกุล ภูกลาง (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปในมหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม พบว่า การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรจะต้องพัฒนาด้านรูปแบบ วิธีการ และกิจกรรมที่ หน่วยงานมีการส่งเสริมการจัดให้สัมมนา หรือประชุมเชิงปฏิบัติการให้บุคลากรแลกเปลี่ยนความรู้และ ประสบการณ์ที่จะช่วยนำไปพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น และพัฒนาในด้านทักษะการ ปฏิบัติงาน พัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานที่ดูแลรับผิดชอบ มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบที่ เกี่ยวข้องกับการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธธัญญ์ โอบอ้อม (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การ พัฒนาศักยภาพบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวพระพุทธศาสนา พบว่าแนวทางการพัฒนา ศักยภาพบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวพระพุทธศาสนา ซึ่งมีองค์ประกอบวิธีการพัฒนา ทรัพยากรบุคคลใน 3 ด้าน คือ T (training) การฝึกอบรม, E (education) การศึกษา และ D (development) การพัฒนามาบูรณาการกับหลักพระพุทธศาสนา คือ หลัก ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญาจะก่อให้เกิด ศักยภาพของบุคลากร ใน 3 ด้าน คือทางด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านพฤติกรรมที่พึงประสงค์

3. ด้านงบประมาณ หน่วยงานมีการวางแผนความพร้อมในเรื่องงบประมาณ และมีการใช้งบประมาณ ที่มีอยู่ให้ประหยัดและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐิติมา ต้นประดิษฐ์ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและนโยบายด้านการจัดการที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการนํานโยบายการ บริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว พบว่า นโยบายที่จะประสบ ความสำเร็จได้จึงต้องอาศัยโครงสร้างขององค์การที่เหมาะสมบุคลากรที่อยู่ในองค์การจะต้องมีความรู้ ความสามารถ ทั้งทางด้านการบริหารและด้านเทคนิคอย่างเพียงพอ นอกจากนี้ องค์การยังต้องมีการวางแผน เตรียมการ หรือมีความพร้อมทั้งด้านวัสดุอุปกรณ์ สถานที่ เครื่องมือเครื่องใช้ และงบประมาณ สอดคล้องกับ งานวิจัยของภาคภูมิ อินทร์ม่วง และคณะ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานเฝ้าระวังป้องกัน และควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าทั้งในคนและในสัตว์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัด

มหาสารคาม พบว่า การพัฒนาการดำเนินงานเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าต้องประกอบด้วย 3 หน่วยงาน ได้แก่ สาธารณสุข ปศุสัตว์ ท้องถิ่น โดยมีแกนนำและองค์กร ชุมชนเข้าร่วมจัดประชุมประชาคม เครือข่ายและชุมชน ระดมความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กำหนดมาตรการของชุมชน พัฒนาเครือข่าย ด้าน องค์ความรู้กระบวนการดำเนินงาน จัดหาวัคซีน วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ

4. ด้านวัสดุอุปกรณ์ หน่วยงานมีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพและมีการดูแล บำรุงรักษาวัสดุ อุปกรณ์อย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐิติมา ต้นประดิษฐ์ (2561) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและนโยบายด้านการจัดการที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการนำนโยบาย การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว พบว่า นโยบายที่จะประสบความสำเร็จได้จึงต้องอาศัยโครงสร้างขององค์การที่เหมาะสมบุคลากรที่อยู่ในองค์การจะต้องมีความรู้ ความสามารถ ทั้งทางด้านการบริหารและด้านเทคนิคอย่างเพียงพอ นอกจากนี้ องค์การยังต้องมีการวางแผน เตรียมการ หรือมีความพร้อมทั้งด้านวัสดุอุปกรณ์ สถานที่ เครื่องมือเครื่องใช้ และงบประมาณ สอดคล้องกับ งานวิจัยของภาคภูมิ อินทร์ม่วง และคณะ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานเฝ้าระวังป้องกัน และควบคุม โรคพิษสุนัขบ้าทั้งในคนและในสัตว์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัด มหาสารคาม พบว่า มาตรการในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาอุปสรรค ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการทำงานเกิด มาตรการใหม่เป็นที่ยอมรับในสังคม เป็นการจัดการปัญหาด้วยชุมชนที่เข้มแข็ง เกิดการจุดประกายแนวคิดใน การพัฒนาการดำเนินงานที่มีความเหมาะสม กับบริบท ด้วยรูปแบบ spark model ดังนี้ 3) Arrangement การเตรียมการ วัสดุอุปกรณ์ วัคซีน บุคลากร การประสานงานเพื่อเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ สอดคล้องกับ งานวิจัยของภานุพงศ์ ยะโสธร และ อนงค์ทิพย์ เอกแสงศรี (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การนำนโยบายการ ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าไปสู่การปฏิบัติ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างปี พ.ศ.2560-2561 พบว่า ความ ชัดเจนของนโยบาย ในการกำหนดคุณสมบัติ และการมอบหมายหน้าที่ให้แต่ละองค์การดำเนินการ งบประมาณ โครงสร้าง วัสดุ อุปกรณ์ และสถานที่ ล้วนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายการ ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าไปสู่การปฏิบัติ

5. ด้านสถานที่ หน่วยงานมีการจัดระเบียบของสถานที่ในแต่ละฝ่ายมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของภาคภูมิ อินทร์ม่วง และคณะ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการดำเนินงาน เฝ้าระวังป้องกันและควบคุม โรคพิษสุนัขบ้าทั้งในคนและในสัตว์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การบูรณาการเครือข่ายระดมแนวคิดในการพัฒนาการดำเนินงานที่มีความ เหมาะสมกับบริบท ด้วยรูปแบบ spark model โดย ใช้การประชาสัมพันธ์ เชิงรุกเต็มรูปแบบตามสถานที่ทั้ง วัด บ้าน โรงเรียน ศาลาประชาคม หอกระจายข่าวหอคำประยุกต์สื่อคาถา 5ย คือ อย่าแห่ อย่าเหยียบ อย่า แยก อย่าหยิบ และอย่ายุ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของภานุพงศ์ ยะโสธร และ อนงค์ทิพย์ เอกแสงศรี (2560) ได้ ศึกษาวิจัยเรื่อง การนำนโยบายการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าไปสู่การปฏิบัติ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างปี พ.ศ.2560-2561 พบว่า ความสำเร็จของการดำเนินการนำนโยบายการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า อยู่ที่เหมาะสม ะขององค์การ ประกอบด้วย บุคลากร งบประมาณ โครงสร้าง วัสดุอุปกรณ์ และสถานที่ ซึ่งล้วนเป็น องค์ประกอบที่สำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าไปสู่การปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมให้มีการรวมตัวเป็นองค์กรภาคประชาชนและให้ประชาชนมีบทบาทและส่วนร่วมในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าและประเพณีนิยมในการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.2 สร้างความร่วมมือในการตรวจสอบร่วมกันจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน เพื่อให้มีระบบการตรวจสอบที่เข้มแข็งในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐในระดับนโยบาย

2.2 ควรศึกษานวัตกรรมกระบวนการทั้งในการป้องกัน การควบคุม และการรักษาโรคพิษสุนัขบ้า

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินนโยบายป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ในเขตพื้นที่อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2566). หนังสือราชการ เรื่อง แนวทางการดำเนินโครงการสัตว์ปลอดโรคคนปลอดภัยจากโรคพิษสุนัขบ้า ตามพระปณิธานศาสตราจารย์ ดร.สมเด็จเจ้าฟ้าฯ กรมพระศรีสวางควัฒน วรขัตติยราชนารี ด้านการขับเคลื่อนการดำเนินงานโรคพิษสุนัขบ้าในท้องถิ่น (ด่วนที่สุด ที่ มท 0819.3/ว 3267 ลงวันที่ 9 สิงหาคม 2566). สืบค้นเมื่อ 3 พฤษภาคม 2567 จาก https://www.dla.go.th/upload/document/type2/2566/8/29783_1_1691650560153.pdf?time=1691650972511.

ภาคภูมิ อินทร์ม่วง และคณะ. (2560). การพัฒนาการดำเนินงานเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุม โรคพิษสุนัขบ้า ทั้งในคนและในสัตว์ โดยความร่วมมือของชุมชน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม. วารสารวิชาการสาธารณสุข, 26(2), 299.

ภานุพงศ์ ยะโสธร และ อนงค์ทิพย์ เอกแสงศรี. (2560). การนำนโยบายการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าไปสู่การปฏิบัติในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างปี พ.ศ. 2560 – 2561. ม.ป.ท. : มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ลีติมา ตันประดิษฐ์. (2561). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและนโยบายด้านการจัดการที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสาธารณะ.ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

ณัฐกุล ภูกลาง. (2561). การพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สุทธธัญญา โอบอ้อม. (2557). การพัฒนาศักยภาพบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก: 74-75. สืบค้นเมื่อ 18 พฤศจิกายน 2567 จาก https://cdc.parliament.go.th/draftconstitution2/ewt_dl_link.php?nid=1038&filename=index.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2562). พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนที่ 114 ก : 53 – 54 สืบค้นเมื่อ 18 พฤศจิกายน 2567 จาก https://cdc.parliament.go.th/draftconstitution2/ewt_dl_link.php?nid=1042&filename=index.
- สำนักบริหารการทะเบียน. (2566). ระบบสถิติทางการทะเบียน. สืบค้นเมื่อ 14 พฤษภาคม 2567 จาก <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/mainpage>
- อรพรรณ อาจคำภา และอัญชลี คำไสย์. (2564). ระบาดวิทยาเชิงพื้นที่ของโรคพิษสุนัขบ้าในสัตว์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย. กรมปศุสัตว์. https://region4.dld.go.th/webnew/images/stories/vichakarn/66/v_66_6_1.pdf.
- อนงค์ทิพย์ เอกแสงศรี. (2560). การนำนโยบายการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าไปสู่การปฏิบัติในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างปี พ.ศ. 2560-2561. สืบค้นเมื่อ 14 พฤษภาคม 2567 จาก. http://www.mpm.ru.ac.th/Documents/Article_MPM18/10.pdf.
- Bailey, K.D. (1987). *Methods of Social Research* (3rd ed). London: Collier Macmillan.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis*. 3 rd ed. New York: Harper and Row.